

MUZEUM STRAŠIDEL
v Pelhřimově

Praktická
příručka

Vážení návštěvníci,

Dostala se vám do ruky brožurka Muzeu strašidel v Pelhřimově. Vystavené exponáty jsou repliky nadpřirozených bytostí, které se v okolí Pelhřimova skutečně vyskytují nebo vyskytovaly. Toto je doloženo nejen ve vyprávěních očitých svědků, ale i zapsáno ve vlastivědných sbornících.

Expozici vytvořil tým nadšenců ve složení: Martin Ecler, Věra Vacková, Drahozlava Kolářová, Jiří Hašek, žáci ZUŠ Pelhřimov, učni SOU Pelhřimov a pracovníci Kulturních zařízení města Pelhřimova. Muzeum vzniklo za finanční podpory Kulturních zařízení města Pelhřimova a Fondu Vysočiny v roce 2002.

Přejeme vám příjemný pobyt ve světě pohádek ...

Kulturní zařízení města Pelhřimova

Bludný kořen

Popis: je podobný pokroucenému dřevu, má hnědavou barvu a chová se zcela nenápadně.

Výskyt: velmi vzácné strašidlo, vyskytuje se převážně na lesních cestách, ale lze se s ním setkat i v polích.

Pracovní doba: celodenní strašidlo, zvýšená aktivita zaznamenaná od soumraku do svítání.

Charakteristika: bludný kořen je velice nebezpečné zjevení, protože kdo ho překročí, zabloudí a jen s obtížemi hledá cestu zpátky domů. Lidé, kteří se s ním setkají, jej obvykle mylně považují za obyčejný kus klacku. Proto pozor na lesních stezkách - je to strašidlo fikané a vynalézavé.

Čarodějnice (lidově Ježibaba)

Popis: někdy stará, jindy mladá žena, většinou v rozdraných hadrech, žijící v polorozpadlé chatrči.

Výskyt: velmi hojné strašidlo, nalezneme ji i v těch nejzapadlejších koutech kraje, zejména však na okrajích vsí a měst poblíž lesa.

Pracovní doba: čarodějnice jsou velice pilné, pracují, kouzlí, čarují i zaklínají po celých 24 hodin.

Charakteristika: je to velice staré strašidlo, protože první zmínky o něm nalezneme již v starověké Mezopotámii. Nejoblíbenější dobou čarodějnic však byl středověk, kdy o nich máme také nejvíce zpráv.

Čarodějnice však musíme pozorně rozlišovat, existují totiž dva typy: typ první čarováním škodí lidem nebo dobytku, typ druhý naopak svými kouzly těmto čarodějnic nazýváme bílou magií. Pozor - s oblibou se přeměňují v netopýry, hady a jinou noční havěť.

Čert

Popis: černý, chlupatý, s dlouhým červeným jazykem, má špičaté uši, neupravené ježaté vlasy, mezi kterými vykukují růžky či rohy, podle nichž se určuje čertovo stáří, má dlouhý kravský ohon a ve špinavých prackách s oblibou nosí vidle. Ale pozor toto strašidlo je velmi variabilní, má sto podob i vlastností...

Výskyt: setkáváme se s ním prakticky po celé Vysočině, a proto patří mezi velmi hojná strašidla

Pracovní doba: nelze přesně vymezit, můžeme ho totiž pozorovat ráno, v poledne i večer a v noci.

Charakteristika: je v případě čerta velmi obtížná, snad dokonce nejobtížnější ze všech strašidel. Proč? Inu není totiž čert jako čert, protože každý je úplně jiný. Oblečení, chování, dobrota či zloba, prostě čerti jsou nesourodá cháska. Jeden je hodný, druhý zlý, jeden mladý, druhý starý, chytrý nebo zase hloupý, jeden je oblečený jako myslivec, jiný se zjeví ve své pravé čertovské podobě a tak bychom mohli ještě dlouho pokračovat.

Duch

Popis: je to zjevení, které má zpravidla tělo, hlavu, nohy i ruce, avšak je zcela nehmotné a průsvitné ...

Výskyt: staré hrady, zámky, zříceniny, rozvaliny, hřbitovy zejména zrušené a opuštěné, místa pustá a pochmurná.

Pracovní doba: vyloženě noční, spíše přesněji půlnoční strašidlo.

Charakteristika: duch je nehmotné zjevení, většinou bílé barvy, někdy mlčenlivé, jindy zase hlasitě úpící. Nelze spolehlivě určit, zda se jedná o přízrak vyloženě dobrý či zlý, a proto při setkání s ním pozor!

Hejkal

Popis: jednou velký, jednou malý, jednou šprýmař, jednou zloduch, zřejmě podle nálady prostě strašidlo mnoha tváří a podob, z nichž nejčastější bývá středně velká chlupatá bytost s obrovskými ústy a dlouhýma rukama.

Výskyt: velmi hojně strašidlo, které obývá souvislé lesní celky a větší háje, zdá se, že nejraději má lesy smíšené, pokud možno s dostatkem pasek a mýtin.

Pracovní doba: od soumraku do svítání, ve dne spí v hnízdě, které si staví v dutinách nebo korunách starých stromů.

Charakteristika: jak už bylo výše uvedeno, jedná se o strašidlo s velmi rozmanitou činností, převažuje však hejkání (odtud je i jeho název) a přepadání zpozdílých nočních chodců bez větších negativních následků pro ně, pokud se ovšem dotyčný nesnaží hejkalovi odpovídat nebo se mu snad dokonce posmívat, to pak dokáže být i zlý ...

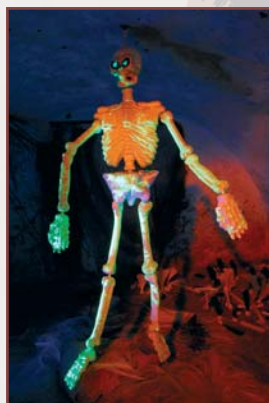
Kostlivec

Popis: v tomto případě velice jednoduchý - lidská kostra

Výskyt: po celé Vysočině, nejčastěji na hřbitovech, v márniciích a ve zříceninách, též na místech, kde byl spáchán v minulosti zlý skutek.

Pracovní doba: až na vzácné výjimky se jedná o strašidlo noční, zjevuje se s oblibou v hodině duchů mezi půlnocí a jednou hodinou, v zimě mívá na sobě plášť, aby se nenachladil.

Charakteristika: jedná se o strašidlo dvojího typu a pro jeho správné zařazení je nutno rozlišovat, zda oživlý kostlivec byl za svého života člověkem dobrým nebo zlým, protože podle toho jedná i jako strašidlo. Někdy na sebe

bere podobu kostlivce i smrt ... Většina našich kostlivců však spadá do té první dobrácké kategorie, a proto se jich není třeba zvláště obávat, poctivému a spravedlivému člověku totiž neublíží.

Bludičky

Popis: jsou jako malinká světýlka nebo ohníčky, poskakují i tančí, běhají po lukách a na březích potoků.

Výskyt: prakticky po celé Vysočině, velmi hojné strašidlo.

Pracovní doba: pouze noční zjevení.

Charakteristika: na první pohled jsou světýlka zcela neškodná, avšak věřit jejich svádivému reji nelze, protože když zrovna nemají dobrou náladu, zavudou klidně pocestného do bažin nebo vřesovisek, kde číhá smrtelné nebezpečí...

Plivník

Popis: zjevuje se obvykle v podobě malého, zmoklého, černého kuřete, které se zimomřivě krčí a nešťastně pípá tenkým hláskem. Ale své podoby dokáže i měnit.

Výskyt: poměrně hojné strašidlo, které si však nepotrpí na přílišnou publicitu. Nejčastěji se s ním lze setkat za komínem či u kamen v bytech lakomců, skrblíků a jiných prapodivných existencí, kterým skrytě před pohledy nepovolaných rozmnožuje pozemské statky.

Pracovní doba: většina pramenů uvádí, že plivník je spíše nočním strašidlem, ale není to tak docela pravda. Setkat se s ním lze prakticky nepřetržitě, protože nemá pevný pracovní řád, i když největší iniciativu zřejmě vyvíjí od západu slunce do svítání.

Charakteristika: velice zrádné strašidlo! Na první pohled je bezmocný, vzbuzuje

soucit a lítost, ale schválně mu zkuste nedat k jídlu to, co požaduje! Pak uvidíte věci! Rozzlobený plivník rámusí po domě, shazuje a rozbíjí nádobí, dusí hospodáře podobně jako můra a umí ještě horší věci. Řeklo by se - musí být hodný, když svému pánovi zajišťuje bohatství ovšem pozor! Pokud se jeho vlastníkovi nepodaří za života vypudit plivníka ze stavení, propadá po smrti jeho duše peklu ...

Vodník

Popis: malý, zelený mužíček s velkýma očima, rozšklebenou pusou, zelenými vlasy a vousy. Chodí s oblibou v zeleném oblečku, doplněném o cylindr s červenou pentlí.

Výskyt: v řekách, rybnících, tůních, potůčcích, kalužích, větších studánkách, prostě všude, kde je voda.

Pracovní doba: nelze přesně určit, je to strašidlo univerzální. Lze se s ním setkat ráno, v poledne i o půlnoci, kdy se také s oblibou proměňuje v bílého koně, raka či žábu.

Charakteristika: Jedná se o bytost, u které je badatel na rozpacích, je-li dobrá či zlá. Co se týče jeho života, je o něm známo, že obývá dna rybníků, tůní či jezírek, kde brání všem novotám. Nepotrpí si tedy na přepych, ke spokojenosti mu stačí ryby a nezbytná fajfka tabáku, ze které nikdy neubývá. Je neomezeným králem ve své vodní říši a pečlivě sřeží spoustu hrnečků, ve kterých vězní duše utopených nešťastníků. Jeho pracovní náplň tvoří škádlení, lékání a v případě zlých vodníků i topení lidí.

Skřítci Mezulíni

Popis: malinké strašidýlko, v některých rysech částečně podobné člověku. Jeho postava je však po kotníky zahalena dlouhými chlupy, které je chrání v Africe proti slunci, zde v Čechách naopak proti chladu.

Výskyt: tento druh byl do Čech dovezen z Afriky. Usadil se na Vysočině v několika starých opuštěných budovách, kde přebývá ve sklepních místnostech. Mimo svá doupata chodí pouze za účelem provádění rozpustilých kousků v okolí bydlícím starousedlíkům.

Pracovní doba: dle zdokumentovaných kulíšáren, které tyto skřítky lidem provádějí pracují převážně ve dne, ale ojediněle se objevují i případy nočního provozu.

Charakteristika: již se Vám stalo, že Vám někdo obrátil hrabičky zuby nahoru těsně před tím, než jste na ně šlápli? A nebo Vám někdo přibouchl dveře, když jste zrovna stáli v pyžamu na chodbě? A přesně takové kousky vyvádí Meluzína. Jsou někde schovaní a jak je možné člověku vyvést nějakou lotrovinu, už jsou tam. Dělají to chytře a málokdy je při tom uvidíte.

Meluzína

Popis: poletucha ženského pohlaví, jejíž přesné obrysy jsou díky jejímu nadprůměrně rychlému pohybu prakticky nezaznamenatelné.

Výskyt: prakticky po celé Vysočině, velmi hojně strážidlo.

Pracovní doba: pracuje v kteroukoliv denní i noční hodinu a nejhojněji se vyskytuje v čase podzimním a zimním...

Charakteristika: při jejím pohybu vznikají vzdušné víry, jejichž následkem je prudký vítr, který lidem bere střechy nad hlavou, láme u stromů větve a rozhazuje vše, co člověk pracně složil. Během svého provozu vydává ječivý zvuk, který se komíny prodírá do lidských příbytků. V zimě často spolupracuje se svou příbuznou Meteličí.

Běsové

Popis: tento obávaný druh má mnoho podob. Jednou je to stín, podruhé tajemný záblesk ve tmě, jindy skřípnutí ve vedlejší místnosti...

Výskyt: všude kolem nás, v každém temném koutě a tmavém místě po celém území Vysočiny.

Pracovní doba: ryze noční strašidla, zjevují se s příchodem tmy a pracují až do kuropení.

Charakteristika: působí nikoliv na lidskou fyzickou destrukci, ale na destrukci psychickou. Jednotliví běsové volí svou podobu tak, aby svůj objekt zájmu co nejvíce vyděsili. Účinek jejich strašení je znásoben vystihnutím té pravé chvíle k akci. Neoptimálnější podmínky pro výkon jejich práce jsou temnota a osamělý kout ať už někde venku nebo v potemnělé místnosti. Hledí na nás, sledují nás, vyčkávají na tu správnou chvíli, ...

Rarášek

Popis: strašidlo velikosti dospělého muže, jehož podoba závisí na místě sídlení. Dlouhodobým působením okolního prostředí se postupně vyvinul z umírněných čertů. Zde vystaven vzácný rarášek netopýří. Vyskytují se však i další druhy rarášeků nejrůznějších podob.

Výskyt: ohrožený druh, který obývá malé jeskyně. Do volné přírody vybíhá jen za potravou, kterou tvoří kořínky, mouchy, červi a další. Tento exemplář odchycen v malé jeskyňce poblíž Nemojova.

Pracovní doba: převážně noční strašidlo, ale byla doložena i některá denní setkání.

Charakteristika: neškodné strašidlo, které lidem vadí spíše kvůli jeho zjevu než kvůli

jeho činnosti. Při náhodných setkáních s člověkem se snaží nejdříve udělat zastrašující manévry a později přehází do své skrýše. Většinou bývá vystrašený více než člověk. V případě vašeho setkání s raráškem ve volné přírodě dělejte, že ho nevidíte, a jděte svou cestou.

Klekánice

Popis: zjev pravděpodobně ženského pohlaví. Bývá skryta pod nevzhlednou plachetkou, z níž vykukují křivé kostnaté nohy a ruce. Tvář mívá většinou skrytou a odborníci tvrdí, že kdo se jí jednou podívá do očí, již nikdy se neusměje.

Výskyt: velice hojně strašidlo, jejich kumulace je v místech, kde bydlí rodiny s malými, zlobivými dětmi.

Pracovní doba: noční strašidlo. V zimních měsících se první objevují již po setmění, jinak hlavní pracovní doba je po odznění večerního zvonění (tzv. klekání). Jejich moc mizí při kuropění.

Charakteristika: Velmi nebezpečné zjevení zvláště pro rozpustilé a neposlušné děti. Pohybují se v okolí lidských obydlí a uvidí-li venku po setmění samotné dítě, zmocní se ho a takovému dítěti už není pomoci. Jsou známé i případy, kdy vnikly do lidského obydlí a odnesly zlobivé dítě, které hezky neleželo ve své postýlce. Příbuzný druh s polednicemi, které vykonávají obdobnou činnost v denních hodinách.

Polednice

Popis: zjev pravděpodobně ženského pohlaví. Bývá skryta pod nevzhlednou plachetkou, z níž vykukují křivé kostnaté nohy a ruce. Tvář mívá většinou skrytou a odborníci tvrdí, že kdo se jí jednou podívá do očí, již nikdy se neusměje.

Výskyt: velice hojně strašidlo, jejich kumulace je v místech, kde bydlí rodiny s malými, zlobivými dětmi.

Pracovní doba: denní strašidlo operující v čase od 11,30 do 13,30 hodin. Mimo tuto dobu se skrývají daleko od lidí, protože jejich zlá moc je nepatrná.

Charakteristika: Velmi nebezpečné zjevení zvláště pro rozpustilé a neposlušné děti. Pohybují se v okolí lidských obydlí a uvidí-li venku v čas polední samotné dítě, zmocní se ho a takovému dítěti už není pomoci. Jsou známé i případy, kdy vnikly do lidského obydlí a odnesly zlobivé dítě, které po obědě hezky neleželo ve své postýlce. Příbuzný druh s klekánicemi, které vykonávají obdobnou činnost v nočních hodinách.

Drak

Popis: obrovské zvíře se zvýšeným počtem hlav (zpravidla dělitelným třemi). Pohybuje se vzduchem, po souši i pod vodou. Jeho jídelníček je vybraný - princezny a dámy urozeného rodu. Jsou však písemně doloženy případy, kdy nepohrdl ani ovci nebo seletem.

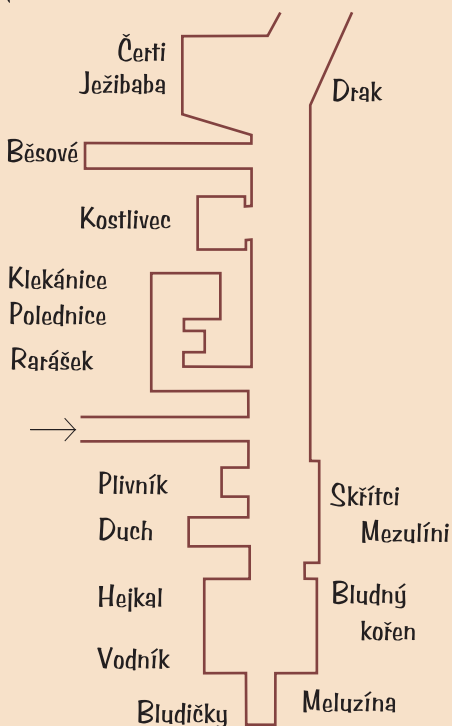
Výskyt: dnes již téměř vyhynulý druh, neboť byl oblíbenou lovnou zvěří nejen princů, ale i nejrůznějších hloupých Honzů a dalších bohatýrů. V okolí Pelhřimova bývá zřídka spatřen již jen ve skalách mezi Čejkovem a Lešovem.

Pracovní doba: draci mají tzv. klouzavou pracovní dobu. Jejich aktivita roste přímo úměrně s pocitem hladu. A naopak, po nasycení nastává období dočasného klidu.

Charakteristika: Jedno z nejobávanějších strašidel, neboť účelem jeho činnosti není jen postrašení, ale i fyzická likvidace lidského jedince. K samostatnému strašení, vykazujícího se zvýšeným řevem a vzdušným přesunem nad krajinou, přistupuje pouze v případě, že chce zkrátit období „před krměním“.

Plán Muzea strašidel

MUZEUM STRAŠIDEL PELHŘIMOV

Masarykovo nám. 17, 393 01 Pelhřimov
Tel.: 565 321 548, e-mail: kultura@kzpe.cz

www.pelhrimovsko.cz

Provozovatel: Kulturní zařízení města Pelhřimova,
příspěvková organizace

Vydalo: Město Pelhřimov v roce 2007

Fotografie: L. Kadlec

Tisk: Tiskárna DAVID Humpolec

Kraj Vysočina

Tento projekt
je spolufinancován
Evropskou unií
a jejím Vládním